

Evaluatierapport Check's (z)in

Evaluatie van een Pilot Interprofessionele samenwerking rond zingeving in PaTz groepen regio Rotterdam in het eerste kwartaal van 2025.

Auteur rapportage: Dr. Aliza Damsma Bakker, Lector Zorg en Zingeving, Hogeschool Viaa. In nauwe samenwerking met Corine Baar als projectleider KWP Brancheproject HAP, Anne Stael van het Centrum voor Levensvragen Rotterdam en omstreken en Ellen Vink vanuit het Netwerk Palliatieve Zorg Rotterdam en omstreken.

Deze pilot is een vervolg op het VIMP Actieonderzoek Zin in Interprofessioneel Samenwerken rondom Zingeving (gesubsidieerd door ZonMw in de programmalijn Zingeving) waar de gelijknamige b-learning uit voort is gekomen en het Brancheproject Huisartsen, gesubsidieerd door ZonMw als onderdeel van de Kenniswerkplaats (KWP) Zingeving II.

Alle materialen en inhoud van dit rapport zijn beschikbaar gesteld met een CC-BY-SA-licentie, aangezien deze met publieke middelen zijn ontwikkeld.

Aanleiding

Zorg voor zingeving is een essentieel en belangrijk onderdeel in de zorg, en zeker in de palliatieve zorg¹. In een recent actieonderzoek onder diverse netwerken is in een blended learning module (hierna de b-Learning genoemd)² een handvat ontworpen voor interprofessionele netwerken die aan de slag willen met het ontwikkelen van deze zorg waar zingeving fundamenteel een plek heeft. De blearning is in een opvolgend VIMP² onderzoek getest als 'prototype'.

Er zijn in Nederland een heel aantal PaTz groepen, interprofessionele netwerken gericht op palliatieve zorg in de thuissituatie, die al meer netwerkervaring en samenwerkingscompetenties hebben en al gedurende enige tijd meer gericht zijn op zingeving vanwege de aard van palliatieve zorg en de stappen die daar zijn gemaakt om zingeving in te bedden als fundamenteel levensdomein⁴. Deze netwerken zoeken een maatwerk oplossing om op een zinvolle manier aan de slag te kunnen met de b-learning. In deze pilot is in drie PaTz groepen in de regio Rotterdam een maatwerkoplossing getest waarbij een generieke introductie met behulp van de Check's (z)in is opgevolgd met een leerbijeenkomst op basis van samen geëxpliciteerde (onbewuste) bekwaamheid van de deelnemende professionals in de PaTz-/ MDO-groep (stap 1), zodat er gericht kon worden geïnventariseerd welke professionaliseringsbehoefte er in het netwerk is (stap 2), en er vervolgens gericht gecoacht kon worden met meer nadruk op reflectie en intervisie dan kennisbevordering aan de hand van passende module-elementen uit de b-learning (stap 3).

In deze pilot was ook ruimte om dichterbij de behoefte van de praktijk te komen door waar mogelijk en beschikbaar de b-learning in de ontwikkelingsfase aan te vullen met aanbod wat toegesneden is op de huisarts en de POH-GGZ, en aanbod voor de GV-er om wat steviger in de consulentenrol te komen. De PaTz groepen in deze pilot konden door inzet van een coach ontlast worden door iets meer begeleiding te bieden in de opstart en in het kiezen van relevante modules die volgens de PaTz-/ MDO-groep zelf prioriteit hebben en bijdragen aan hun professionele ontwikkeling. Deze evaluatierapportage van de pilot legt de ervaringen met de maatwerkoplossing én de coaching vast in geleerde lessen.

¹ Zie bijvoorbeeld de kennisvragen in de Kennisagenda 2024-2028 op palliaweb:

https://palliaweb.nl/getmedia/0f259511-01ac-48d0-9b68-6f790bf0fef5/kennisagenda-palliatieve-zorg1_1.pdf ²

De blended learning module is publiek beschikbaar via: <https://www.viaa.nl/lectoraat-zorg-en-zingeving/blearning-samen-werken-rond-zingeving-thuis/>

² Een VIMP is een Implementatietraject gesubsidieerd vanuit ZonMw om een product te borgen in de praktijk: zie voor meer info: <https://projecten.zonmw.nl/nl/project/vimp-zin-interprofessionele-samenwerking> ⁴

PaTz groepen zijn georganiseerd rond de palliatieve zorg in de lokale context in een poging om het kwaliteitskader Palliatieve Zorg voor hun patiënten/cliënten te waarborgen, voor meer informatie over het kader waarin de vier levensdomeinen worden beschreven: <https://palliaweb.nl/richtlijnen-palliatievezorg/richtlijn/kwaliteitskader-palliatieve-zorg-nederland>

Onderzoeksopzet

De doelgroep

In de Regio Rotterdam is in het eerste kwartaal van 2025 binnen 3 PaTz groepen de maatwerkinterventie doorlopen. De PaTz groepen verschillen in samenstelling gebaseerd op de lokale context, maar een huisarts, een geestelijk verzorger en een verpleegkundige (wijkverpleegkunde of POH) zijn bijna altijd vertegenwoordigd. De huisarts is in alle pilot PaTz groepen de voorzitter en in alle groepen vervult iemand de rol als palliatief consulent. PaTz groepen komen gewoonlijk zes keer per jaar bij elkaar³.

Dataverzameling

Kwantitatieve methode

Alle deelnemers hebben vooraf een digitale vragenlijst ingevuld via Enalyzer die ook al direct onderdeel is van de interventie, maar ook zicht geeft op de beginsituatie. Op basis van stellingen gericht op de eigen professionele competentie en de samenwerkingscompetenties op het gebied van zingeving is een beeld te schetsen van de beginsituatie van de PaTz groepen. De antwoorden werden ingevuld met behulp van 5 punt likert schaal van (1) zeer mee oneens, (2) oneens, (3) weet niet waar ik dan precies bekwaam in moet zijn/ weet ik niet, (4) eens tot (5) zeer eens. Aangezien de middelste waarde neutraal is, is geen afkapwaarde of grenswaarde gekozen. Voor meer informatie over de vragenlijst zie ook de interventie beschrijving. De kwantitatieve data zijn geanalyseerd in SPSS.

Kwalitatieve methode

Er is na afloop een groepsinterview afgenomen met de supervisors/coaches van de PaTz groepen. Met een aantal topics ten aanzien van de De Check's (z)in, de Impact leerproces groep en Aanbeveling implementatie zorg voor zingeving.

Er zijn daarnaast 2 interviews afgenomen met de voorzitters van deze groepen. De topics in deze interviews waren gelijk aan de topics uit het groepsinterview met de supervisors. Deze gesprekken zijn opgenomen en getranscribeerd. Alle transcripten zijn kwalitatief geanalyseerd in MaxQDA.

Ethische overwegingen

In deze pilot is gestreefd naar anonimiteit, zodat PaTz groepen en coaches een open leerproces in kunnen gaan. Alleen de directe betrokkenen hebben de persoonsgegevens van de leden van de PaTz groep, en er zijn geen opnames gemaakt van de uitvoer van de pilot. De impact van de pilot is vastgelegd in een evaluatie met de coaches en in individueel evaluatiegesprek met de voorzitters van de PaTz groepen. Hierbij zijn geen persoonsgegevens verzameld. De kwantitatieve data uit de vragenlijst is alleen inzichtelijk voor de onderzoeker van Viaa en enkel gebruikt voor dit pilot onderzoek.

Hogeschool Viaa draagt de verantwoordelijkheid volgens de wettelijke voorschriften en geldende regelgeving voor de ethische afname, bewaring en gebruik van de verzamelde data.

³ Voor meer informatie over de werkwijze, doelstellingen en het onderzoek onder PaTz groepen in Nederland zie: <https://palliaweb.nl/patz>

De Interventie

Stap 1 De e-(z)inventarisatie

Voor de eerste stap is een bondige digitale inventarisatie (toegankelijk via auteurs) wenselijk, die gebaseerd is op twee al bestaande vragenlijsten (uit het actieonderzoek en de VIMP), de digitale vorm maakt het mogelijk dat ieder moment kan worden gestart en iedere professional persoonlijk kan nagaan wat de startpositie is ten aanzien van het erkennen, signaleren en plannen van zorg voor zingeving. Het doel van de inventarisatie is didactisch, maar is ook de basis voor het opvolgende netwerkgesprek met de coach.

Onderdelen inventarisatie:

- Zeer beperkt aantal algemene gegevens: discipline
- Bekwaamheid interprofessioneel samenwerken:
 - Hoe ervaren vind je jezelf in samenwerken in netwerken (matrix interprofessionele competenties, combinatie Pim Valentijn en theoretische basis B-Learning)
- Bekwaamheid persoonlijk professionele competentie zorg voor zingeving:
 - Zingevingzorg inventariseren m.b.v. ABC model: aandacht, begeleiden en crisis

Stap 2 Het PaTz-groepsgesprek

De tweede stap vindt direct na het invullen van de digitale inventarisatie plaats. Doel is om vast te stellen wat de (onbewuste) bekwaamheid is van het netwerk en welke behoeften er naar voren komen. De deelnemer vult hiervoor op een gestructureerd formulier (beschikbaar via auteurs) in, bij die tijdens het doen van e-inventarisatie opvallen. De focus van het groepsgesprek in aanwezigheid van de coach ligt bij de opvallende zaken, a.d.h.v. het formulier wat iedereen bijhoudt (hierop is als extra onderdeel ook met vraag opgenomen naar concrete praktijksituatie). Er is een apart bondig formulier met instructie voor de coach om de reacties te vast te leggen vanuit hier het leerproces te sturen. In het gesprek begint direct het leren. Om aan te sluiten waar de Patz-/MDO-groep al bekwaam in is en waar de behoefte vanuit de Patz-/MDO-groep ligt, is de methodiek die coach hanteert tijdens het gesprek afgeleid van Appreciate Inquiry⁴. De coach maakt vervolgens een match tussen de ontwikkelingsbehoefte van de Patz-/MDO-groep en de meest relevante modules uit de b-learning. Om de coach toe te rusten is expertise van de ontwikkelaars van de b-Learning in te zetten en is het wenselijk om samen optrekken met CvL, in een train de trainer constructie, zodat regio Rotterdam zelf de coaching kan overnemen na de eerste 'complete' ronde. De pilot voor de Check's (z)in loopt tot en met de groepsgesprekken, de door-ontwikkeling van de PaTz groepen gaat daarna wel gewoon door onder begeleiding van een coach vanuit het CvL.

Stap 3 Aan de slag

De stap vormt het einde van het groepsgesprek. De groepsleden maken samen en met de coach keuzes over de gewenste doorontwikkelingen, prioriteren module-elementen die daar het beste bij aansluiten en spreken af hoe en wanneer er vervolg wordt gegeven aan het leerproces. Hier is de expertise van coach onmisbaar en leidend, alle module elementen vragen een korte individuele voorbereiding als basis, maar bij ieder module worden opdrachten, doordenkers of initiatieven

⁴ Appreciative Inquiry is een onderzoeksmethode waarmee uitsluitend op de positieve elementen wordt gefocust en die ontwikkeld is door David Cooperrider in de jaren 80 van de vorige eeuw. Lees er mee over op bijvoorbeeld https://www.kessels-smit.com/files/Hoofdstuk_5_van_Canon_van_het_leren.pdf

voorgesteld waaruit de Patz-/MDO-groep een keuze kan maken. Soms is het logisch om het module element compleet te doorlopen, en soms is een selectie wellicht wenselijk. Ook spreekt de coach hier af hoe vaak en wanneer er met elkaar wordt gereflecteerd op het interprofessioneel leren rond zingeving.

Resultaten

Procesbeschrijving

In alle drie de PaTz groepen is door de coach vooraf, met wisselende tijdspanne, de Check's (z)in aan de leden van de PaTz groep doorgestuurd, met een verzoek deze voorafgaand aan de leerbijeenkomst in te vullen. De participatie en voorbereiding in deze Check's (z)in was wisselend. Een reden hiervoor was volgens de supervisors /coaches de vraagstelling en formulering. De voorzitters gaven meer tijdgebrek als belemmerende factor aan. Er waren materialen aangeleverd om de ervaringen en bevindingen tijdens het invullen te noteren voor de leerbijeenkomst, ook deze waren wisselend ingevuld en niet door bij alle deelnemers present tijdens de leerbijeenkomst. Toch gaven alle geïnterviewde voorzitters aan dat juist het invullen van de Check's (z)in helpt bij het bewustmaken van de mate van interprofessionele samenwerking rond zingeving.

In geen van de deelnemende PaTz-groepen zijn concrete opvolgafspraken gemaakt voor het interprofessioneel samenwerken rond zingeving. We gaven de voorzitters aan dat een jaarlijkse expliciete agenda van deze interprofessionele samenwerking als wenselijk en zinvol zou worden gezien.

Rol supervisors

De rol van de coach als supervisor was veel meer dan de introductie van de b-learning. Deze bleek als middel om te leren wel geschikt, maar het gesprek was zelf een didactische interventie. De supervisors hadden in wisselende mate tijd nodig om de aansluiting met de groep te vinden, waarbij een meer interactieve aanpak beter aansloot in vergelijking met een meer directieve aanpak. Deze aansluiting bleek vervolgens wel essentieel voor het verdere leerproces. De voorzitters gaven achteraf aan dat een supervisor (maar ook de eigen geestelijk verzorger) als een soort 'aandachtsvelder' een borgingsrol in de ontwikkeling van samenwerkingscompetenties op het gebied van zingeving zou kunnen vervullen.

Proces PaTz-groepen

Niet alle PaTz-groepen, en/of professionals die deelnamen in de groep hebben vooraf de (z)inventarisatie ingevuld. In totaal hebben voor 3 PaTz-groepen 15 mensen de vragenlijst doorlopen, 10 respondenten hebben deze compleet ingevuld. De resultaten beschrijven alle respondenten. De voorzitters van de PaTz -groep rapporteerden dat het invullen het bewustwordingsproces opstartte bij deelnemers en de taal en vormgeving prima was. Het grootste deel van de respondenten (n=6) identificeerde zich als een verpleegkundige (ook bijvoorbeeld palliatief consulent), geestelijk verzorger (n=3) en arts (n=5).

Ten aanzien van de eigen competenties scoorde 'ik kan verwoorden wat voor mij van betekenis is en richting geeft aan mijn leven/ heb inzicht in mijn eigen zingevingsproces' gemiddeld het hoogste met

een 4,4. Direct opvolgend scoorden 'ik ken mijn eigen professionele rol in de zorg voor zingeving voor mensen in mijn zorg', 'ik luister aandachtig naar de mensen in mijn zorg wanneer ik zingeving- of levensvragen signaleer' en 'ik werk vanuit mijn eigen professie actief samen (consulteren/ doorverwijzen) met andere professionals in de begeleiding en zorg voor zingeving' gemiddeld een 4.3. Het laagste op de eigen competenties scoorde 'ik gebruik tools gericht op zorg voor zingeving bij de mensen in mijn zorg' met een 3,1, deze competentie wordt ook het meest met een oneens/zeer oneens gescoord (n=5). De competentie 'ik ben bekend met tools om de begeleiding bij of zorg voor zingeving praktisch vorm te geven' werd het vaakst (n=4) gescoord met '3: ik weet niet goed waar ik dan bekwaam in moet zijn'.

	Persoonlijk professionele competentie	Gem. score
1	ik kan verwoorden wat voor mij van betekenis is en richting geeft aan mijn leven/ heb inzicht in mijn eigen zingevingproces	4.4
2	ik ken mijn eigen professionele rol in de zorg voor zingeving voor mensen in mijn zorg	4.3
3	ik kan opmerken/signaleren wanneer er bij mensen in mijn zorg zingeving- of levensvragen spelen	4.1
4	ik luister aandachtig naar de mensen in mijn zorg wanneer ik zingeving- of levensvragen signaleer	4.3
5	ik ga met mensen in mijn zorg in gesprek als er zingeving- en levensvragen spelen	4.1
6	Ik kan begeleiding bieden of zorg voor zingeving plannen op basis van de zingevingbehoefte van mensen in mijn zorg	3.8
7	ik ben bekend met tools om de begeleiding bij of zorg voor zingeving praktisch vorm te geven	3.7
8	ik gebruik tools gericht op zorg voor zingeving bij de mensen in mijn zorg	3.1
9	ik werk vanuit mijn eigen professie actief samen (consulteren/ doorverwijzen) met andere professionals in de begeleiding en zorg voor zingeving	4.3
	<i>Overall gemiddelde</i>	3.9

	Interprofessionele samenwerkingscompetenties	Gem. score
1	We hebben gezamenlijke taal ontwikkelt met betrekking tot (zorg voor) zingeving	3.0
2	We kennen ieders rol vanuit de expertise van elkaars disciplines in de begeleiding of zorg voor zingeving	3.9
3	We hebben inzicht in en waarderen elkaars specifieke expertise op het gebied van begeleiding of zorg voor zingeving	3.8
4	We profileren onszelf als groep of als netwerk in het (lokale) zorgdomein	3.1
5	We respecteren de individuele (werkgevers)belangen van iedere deelnemende professional	3.6
6	We hebben gezamenlijke belangen geformuleerd	2.7
7	We hebben een gezamenlijke missie en visie voor het netwerk geformuleerd	2.7
8	We hebben een vaste overlegstructuur ontwikkeld	4.0

9	We hebben afspraken gemaakt over de financiële aspecten van de samenwerking	3.0
10	We hebben de faciliteiten (bv ruimte) beschikbaar om de samenwerking als groep of netwerk te borgen	4.1
	<i>Overall gemiddelde</i>	3.4

Van de samenwerkingscompetenties scoorde 'we hebben de faciliteiten (bv ruimte) beschikbaar om de samenwerking als groep of netwerk te borgen' het hoogst met een 4,1 maar de competenties 'we hebben gezamenlijke belangen geformuleerd' en 'we hebben een gezamenlijke missie en visie voor het netwerk geformuleerd' het laagst met een 2,7, en werden ook het vaakst (beide n=6) met oneens/zeer oneens gescoord. De competenties 'we hebben gezamenlijke taal ontwikkelt met betrekking tot (zorg voor) zingeving' en 'we hebben afspraken gemaakt over de financiële aspecten van de samenwerking' werden het vaakst met 'weet ik niet' gescoord.

Rol b-learning

In de leergesprekken is de input besproken die deelnemers tijdens het invullen noteerden, deze (kwalitatieve) data is niet digitaal verzameld.

Uit de interviews met de voorzitters bleek dat de verwachtingen rond de leerbijeenkomst niet altijd helemaal overeenkwamen met die van de pilot doelstelling. Dit kwam het beste naar voren uit de observatie dat wanneer de b-learning (als middel om verder te ontwikkelen) aan het einde van het leergesprek werd ingezet, dit beter aansloot bij de leerbehoeften van de groep, maar in groepen (de eersten) waar de b-learning eerst werd geïntroduceerd ontstond initieel weerstand. Eén voorzitter reflecteerde ook dat het juist vóóraf al inzicht kunnen krijgen in de b-learning wellicht had geholpen om diepgang in de leerbijeenkomst te creëren. Opvallend is wel dat geen van de PaTz groepen vervolgsafspraken heeft gemaakt om een bepaalde module te doorlopen in de b-learning, hoewel uit de resultaten wel blijkt dat er modules zijn die zouden aansluiten bij de laagst scorende competenties.

In één PaTz-groep is afgesproken om iedere bijeenkomst expliciet te reflecteren op aandacht en zorg voor zingeving in de bespreking van voorliggende casuïstiek.

Ondanks dat dit niet zo in de vragenlijst naar voren lijkt te komen waren de voorzitters wel stellig in het feit dat men al gezamenlijk de verantwoordelijkheid voor de zorg van zingeving draagt binnen de PaTz groep. Wel valt op dat in de deelnemende groepen werd gerapporteerd dat er een proactieve geestelijk verzorger structureel deelneemt en die ook de verantwoordelijk als specialist voor deze zorg draagt. Voorzitters die in meerdere PaTz groepen deelnamen rapporteerden hier ook een groot verschil tussen PaTz-groepen in te zien. Hoewel voorzitters rapporteren dat meestal de verpleegkundige professional zingeving als thema adresseert in besprekingen, verdiept de geestelijke verzorger de inhoudelijke bespreking en neemt deze ook meestal het initiatief in de te plannen zorg.

In de vragenlijst lijkt naar voren komt dat de persoonlijk professionele competenties iets hoger scoorden dan de interprofessionele samenwerkingscompetenties. Er is tijdens de leerbijeenkomsten volgens de supervisors en voorzitters niet expliciet over persoonlijke ontwikkelingswensen en/ of de interprofessionele samenwerkingscompetenties doorgesproken.

Conclusie & Aanbevelingen

Conclusie

De resultaten wijzen erop dat de kwaliteit van zorg voor zingeving in de palliatieve zorg erg afhangt van het functioneren, de roldynamiek en de (competenties van) specifieke deelnemers in de PaTz groepen maar dat met name de interprofessionele samenwerkingscompetenties nog verder kunnen worden ontwikkeld.

Hoewel de aantallen in deze pilot te klein zijn om bewijskracht te hebben, is het wel zichtbaar dat de persoonlijke professionele competenties net iets steviger worden gescoord dan de samenwerkingscompetenties. Dit sluit aan bij eerder onderzoek (Expertisecentrum Palliatieve zorg Maastricht UMC+, 2024) waarin huisartsen rapporteren dat met name de samenwerking tussen de eerste en tweedelijns zorgpartners, de rollen in een MDO én de overdracht naar andere zorgprofessionals soms een knelpunt is (blz. 12 en 15). Niet overal in Nederland zijn PaTz groepen actief waar zingeving al expliciet als levensdomein wordt erkend en waar dat niet gebeurt, blijven ook verwijzingen naar geestelijk verzorgers en palliatief consultants achter (Expertisecentrum Palliatieve zorg Maastricht UMC+, 2024, blz. 16).

Aanbevelingen

- Het inzetten van de Check's (z)in is volgende pilot PaTz groepen behulpzaam bij het in kaart brengen van de eigen bekwaamheid en geeft zicht op ontwikkelpunten in de samenwerking binnen de PaTz groep. We bevelen dus aan om deze beschikbaar te stellen voor alle PaTz groepen en aan te bieden een vervolg te geven in samenspraak met het regionale CvL als er ontwikkelverzoeken uit voort komen. Dit zou in een landelijke bijeenkomst van voorzitters van PaTz groepen kunnen worden voorgelegd samen met de uitkomsten van deze pilot. Wel is het bij de uitvoering nodig dat deelnemers de vragenlijst niet te lang van tevoren invullen, anders is men ook weer kwijt wat is ingevuld.
- De leerbijeenkomst vormgeven wel of niet in combinatie met de ondersteunende en bijpassende modules van de b-learning kwam in de pilot niet goed tot zijn recht door verschillen in verwachtingen.
- De rol van de supervisor is lastig te evalueren, door het kleine aantal deelnemende (n=3) PaTz groepen in de pilot, maar ook gezien het feit dat de supervisors hun eigen aanpak kozen en aansluiting zochten bij de betreffende groep.
- Het consequent aansluiten van een geestelijk verzorger als poortwachter voor de zorg van zingeving is essentieel. Deze geestelijk verzorger dient dan wel de rol te pakken als specialist en als initiator in besprekingen die nodig om met elkaar de verantwoordelijk te nemen in de interprofessionele samenwerking rond zingeving. Deze rol en positionering is nu nog te afhankelijk van individuele geestelijke verzorgers en hun affiniteit en ervaring, maar zou als een kwaliteitseis van de beroepstandaard GV Thuis kunnen worden opgenomen.
- Het systematisch op de agenda zetten van zorg voor zingeving als de Patz-/MDO-groep geeft bewustzijn en urgentie. Een PaTz-groep kan afspreken jaarlijks te reflecteren op de eigen leerbehoeften, eventueel met het invullen/ samen langslopen van de Check's (z)in.
- Hoewel de PaTz-groepen volgens de voorzitters al gezamenlijk de verantwoordelijkheid zeggen te dragen voor de zorg voor zingeving in de bespreking, de uitvoering en verslaglegging, zou het interessant zijn om de verslaglegging in gezamenlijke digitale systeem

te analyseren. Er is een aparte sectie in de PaTz-portal (het gezamenlijke digitale systeem) voor zingeving/ de existentiële dimensie. Het standaard bespreken bij casuïstiek of standaard op het gebied van spiritueel/zingeving iets in het (digitale) systeem (MDO-portal) rapporteren kan helpen bij het concreet bespreken van zorg voor zingeving.

- Opvallend was dat palliatief consultants die in meerdere PaTz-groepen meedraaien net als de supervisors, vanuit het 'vergelijkingsmateriaal' veel duidelijker signaleren hoe het samenwerken in een specifieke groep vorm krijgt en ook waar dit nog ontwikkeling behoeft. Om een PaTz-groep te laten groeien in interprofessioneel samenwerken rond zingeving is die overview dus wel nodig. Dit zou kunnen worden geborgd door een supervisor, of een geestelijk verzorger die in een andere PaTz-groep dan in de eigen PaTz- of MDO-groep de interprofessionele samenwerking rond zingeving adresseert, eenmaal per jaar of per twee jaar te laten aansluiten.

Voor het vervolg is het aan te bevelen om op een aantal onderdelen (4T's) gericht op zingeving deze pilot door te ontwikkelen:

- **TOETSING & MOTIVERING:** Voor de kwaliteitsmeting van PaTz-groepen is een regelmatige toetsing op gebied van de mate van samen verantwoordelijk nemen in de interprofessionele samenwerking rond zingeving én de mate van zingevingkennis en ervaren kennisleemten van belang.
- **TRAINING & SCHOLING:** Op basis van een dergelijke toets kan vervolgens een gericht scholingsprogramma of programmaonderdeel geboden worden.
- **TIMING:** Voor de timing en omvang van een dergelijke scholing is het van belang ook inzicht te verwerven in urgentie en prioriteit van ervaren kenniselementen of haperende groepsprocessen.
- **TECHNIEK:** daar waar het merendeel van de PaTz-groepen gebruik maakt van een IT-dashboard (PaTz-portal) dat binnenkort mogelijk generiek (MDO-portal) beschikbaar komt, is het goed om voor elk wenselijk MDO-vragen kort voorleggenoverleg de volgende zaken mee te nemen: Hoe kan de techniek meehelpen om toetsing, training en timing in kaart te brengen? Hoe kan de techniek c.q. het dashboard helpen om kwaliteit ondersteunende processen binnen het MDO te faciliteren? En hoe is dit te borgen ook als deelnemers kunnen wisselen?

Literatuur

Expertisecentrum Palliatieve Zorg Maastricht UMC+. (2024). Rapportage pilotproject: Proactieve zorg en zorg voor zingeving voor kwetsbare ouderen in huisartsenpraktijken Maastricht/ Heuvelland.

Beschikbaar via: <https://palliatievezorg.mumc.nl/proactieve-en-geestelijke-zorg-voor-kwetsbareouderen-de-huisartsenpraktijk>

Bijlages

Niet alle bijlages zijn in dit document bijgevoegd in verband met auteursrecht op materialen, maar alle bijlages zijn op verzoek op te vragen bij de auteur.

1. Materialen Interventie Check's (z)in (niet bijgevoegd)
 - a Richtlijn supervisor
 - b Richtlijn deelnemer
 - c (Z)inventariatie (Enalyzer)
2. Powerpoint Supervisor 1 (niet bijgevoegd)
3. Powerpoint Supervisor 2 (niet bijgevoegd)
4. Topic interviews
5. Kwalitatieve analyse supervisoren en initiatiefnemers
6. Kwalitatieve analyse voorzitters/huisartsen PaTz groepen

Bijlage 4

Topiclijst Kwalitatieve methode

De Check's (z)in

- *Kwam de vragenlijst gecombineerd met de groepsbijeenkomst tegemoet aan de verwachtingen?*
- *Moet de vragenlijst tevoren of beter in de scholing afgenomen?*
- *Wat is voor herhaling vatbaar en wat niet? Wat heb je gemist?*
- *Wat vond je sterk aan het Check's (Z)in concept?*

Impact leerproces groep

- *Wat heeft de scholing in de groep gedaan/ betekend?*
- *Wat was je ervaring met de rol van de coach?*
- *Hebben jullie afspraken gemaakt aan het einde van de bijeenkomst voor aandacht voor zingeving in de toekomst?*
- *Is er behoefte aan herhaling, opfrissing nu of na een bepaalde periode?*

Aanbeveling implementatie zorg voor zingeving

- *Wat is er volgens jou vooral nodig voor het implementeren van zorg voor zingeving in PaTz groepen in Nederland?*
- *Zou aanvullende info of een aanvullende inrichting van de PaTz-portal behulpzaam kunnen zijn bij het geven van meer aandacht aan zingeving? Welk doel zouden jullie daarmee willen dienen?*

Bijlage 5

Kwalitatieve analyse supervisors en initiatiefnemers

Code	Subcode	Dimensie (i.v.t.)
Borging	Financiën	-
	Invloed netwerken	Positief: zingeving in kwaliteitskader
	Rol supervisor	Intern vs extern
Impact	Afronding, afspraken en opvolging	Timing: per bijeenkomst, per bespreking, per jaar
	Urgentie Zorg voor Zingeving	Positief: bewustwording en vernieuwde aandacht
	IPS eenheid van taal	Positief: afstemmen
	IPS verantwoordelijkheid en doorverwijzen	Positief: positiebepaling helder
	Kennis diversiteit zingeving	Positief: vergroot
	Plek in communicatie	Positief: vaste plek in digitaal platform
Inventarisatie	Toegang en gebruik uitkomsten	Negatief: via Analyzer, kleine aantallen per groep Positief: gerichte opdracht geven
	Formulering	Negatief: moeilijk
	Nut deelnemers	Negatief: weinig aandacht voor Positief: dat het nieuwe vragen oproept
Leergesprek	b-learningsthema	Positief: gericht onderdelen behandelen
	Vorbereiding	Positief: voorbereiding gebruiken als bewustwording
Rol supervisor	Aansluiting	Positief: aansluiten bij wat goed gaat, waar behoefte aan is en wanneer het spontaan al aan bod komt
	Presentatie	Negatief: presentatie sloot niet aan Positief: aangepaste presentatie sloot aan
	Rol b-learning	Negatief: als startpunt Positief; als bron bij zingevingsthema's
	Nazorg	Positief: vraag naar contact achteraf bij vragen
Suggesties vervolg	Check's (z) in als mentimeter	-
	Borging CvL	Positief: als linking-pin voor supervisors, kwaliteitsbewaker en positionering en toerusting geestelijk verzorgers
	Opvolging pilot	Positief: regio Rotterdam welwillend

Bijlage 6

Kwalitatieve analyse voorzitters/huisartsen PaTz groepen

Code	Subcode	Dimensie (ivt)	Quotes
Impact	Afronding, afspraken en vervolg	Positief: belangrijk Negatief vraagt wel tijd	<i>Je hebt zes vergaderingen per jaar, dat je niet één van die vergaderingen per jaar daaraan besteedt. Dat zal de PaTz groep denk ik niet op prijs stellen.</i> <i>Wij hebben dus nu afgesproken... oké, we weten met z'n allen een beetje hoe we erin zitten. We gaan kijken of we het wat meer voorop in de casuïstiek betrekking kunnen krijgen.</i> <i>Dat hangt met elkaar samen, hè? [Waar wil je samen mee aan de slag...] En hoe ga je daar vervolgens dan een plannetje op maken om dat meer aan bod laten komen?</i>
	Op specifieke leervragen		<i>Het laaghangend fruit zit denk ik in de groepen die er wel mee bezig zijn, maar nog niet zo goed weten hoe. En die kan je er volgens mij echt uitvissen in die screening met die inventarisatie?</i>
	IPS eenheid van taal		<i>Ik denk dat we nu van elkaar wel weten wat je verwacht als je het erover hebt.</i> <i>Nou het drukte denk ik wel even met de neus op de feiten en wat met name interessant is, is dat als een deel van PaTz groep er op een bepaalde manier overdenkt dan het andere deel, als er een soort van verschil in opvatting gecreëerd [is] over waar je staat met je groep</i>

	Urgentie Zorg voor zingeving	Positief: vernieuwde aandacht Negatief: complexe contexten	<i>Dat het, door er echt zo'n meeting aan te besteden, dat het wat meer voorop komt in onze begeleiding van de patiënten. Dus dat het niet een sluitstuk is in de gedachtegang. Is dit aspect ook voldoende belicht bij deze patiënten die in die levensfase zitten?</i> <i>De praktijken hier zijn allemaal wel praktijken met veel allochtone</i>
--	------------------------------	---	---

			<i>patiënten. Het is een vrij breed palet. De ene cultuur gaat er anders mee om dan de andere. Dat maakt het soms wel wat ingewikkelder.</i>
	Verantwoordelijkheid zorg voor zingeving	Positief: unieke rol gv en rol voor iedereen	<i>Mag iedereen doen</i> <i>Dat geeft ook een ruimte voor iemand die zegt, Ik vind dat wel mijn verantwoordelijkheid om ook de rest erop aan te spreken.</i>
Inventarisatie	Gebruik uitkomsten	Positief: geeft richting Negatief: levert soms geen aanknopingspunten op	<i>Dus als je die enquête invult, dan kwam je daar wel op uit. Dat we met elkaar formuleren, wat verstaan we daar nou eigenlijk om?</i>
	Nut deelnemers	Positief: bewustwording Negatief: afhaken	<i>Nou, Ik denk op zich dat de opzet heel goed is dat je eerst een inventarisatie doet.</i> <i>Ja want er zaten wel vragen in, als van hoe goed vind je dat je PaTz groep bewust is van zingeving als dimensie en dat soort vragen en dat dwingt je toch wel om dat even over na te denken</i> <i>In de groepen waar het juist goed loopt, ja daar heb je snel dat mensen afhaken, want ze denken: dit ken ik allemaal wel.</i>

Leergesprek	b-learningsthema	Positief: thema's bij concrete vragen Negatief: alleen na voorbereiding diepgang op thema mogelijk	<i>Dus ik denk dat als je dit wil doen, dat je af en toe wel een item moet geven. Dat je zegt, nou oké, dan is dit waar we het dan over gaan hebben.</i>
	Vorbereiding nodig	Positief: diepgang	<i>Als je van tevoren dingetjes bestudeert, kan je wat makkelijker met elkaar de diepte in als je in discussie gaat.</i>
	Invulling	Positief: groepsdiscussie Pos/Neg: een concrete vraag nodig	<i>De meeting is juist, denk ik, om met elkaar de diepte in te gaan. Dat je wat makkelijker op één spoor zit.</i> <i>Nou als er een concretere vraag is vanuit je PaTz groep en de coach speelt veel meer in op die concrete vraag. Ja, dan gaat het meer opleveren. Dus, wat dat betreft was dit misschien een wat moeilijke</i>
			<i>groep omdat de consensus was dat er eigenlijk wel redelijk goed ging.</i> <i>In één van die groepen geeft de geestelijk verzorger bijvoorbeeld zelf aan dat ze vindt dat ze de rol niet goed kan pakken. En gaf de groep zelf ook aan dat ze eigenlijk niet genoeg aandacht hebben voor de zingevingsdimensie.</i>
Rol supervisor	Aansluiting	Negatief: zenden	<i>Nou, dat werd niet heel erg extra op geprikkeld door de coach. Dat was meer zenden dan echt ophalen, denk ik. Daarom voegt het misschien ook niet zo heel vreselijk veel toe.</i>
	Rol b-learning	Negatief: geen inzage vooraf	<i>Zij had gedacht dat wij al die informatie al hadden, maar die hadden wij niet. We hebben netjes haar enquête ingevuld. En toen heeft zij gezegd: oké, dan zijn eigenlijk deze de hoofdstukken waar we dan met name met elkaar over in gesprek gaan. Maar die hadden wij dus niet bij de hand.</i>

Samenwerking	Borging zorg voor zingeving	Positief: in digitale dossier, als groep blijven bespreken	-
	Onderlinge verhoudingen	Positief: ruimte voor iedereen	-
	Context PaTz groepen	Scope	<i>Het kan zijn dat we zeggen, we willen thuiszorg wat meer voorop hebben. Het kan zijn dat we zeggen: Wij zitten in die allochtone wijken en dat stukje wil je wat meer. Of je wil met de samenwerking met de ziekenhuizen iets meer. Het is natuurlijk heel breed waar je in die PaTz groepen elke keer weer tegenaan loopt.</i>
	Rol geestelijk verzorger	Positief: een altijd aanwezige en actieve gv'er is nodig	-
Suggesties vervolg	Rol geestelijk verzorger	Positief: samen bepalen rollen	<i>Dat was ook expliciet de vraag van de geestelijk verzorger, welke positie moet innemen hierin wat dan? Wat accepteren jullie van me? Maar wat verwacht je ook van me?</i>